

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
T.a.v. de heer drs. A. Slob
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Den Haag, 11 maart 2020
Kenmerk: RVC.2020.1510

Betreft: advies aanbodkanalen, begroting NPO 2019 en 2020

Geachte heer Slob,

Op 19 december 2018 ontvingen wij uw verzoek om advies uit te brengen over de plannen van de NPO ten aanzien van de beëindiging en verspreiding van aanbodkanalen.

In de begroting voor 2019 vraagt de NPO om ministeriële instemming met de beëindiging van het lineaire themakanaal NPO 3 Extra en de omroepportals bnn.nl en vara.nl. In de begroting voor 2020 vraagt de NPO om ministeriële instemming met een nieuw aanbodkanaal, NPO Kennis. Met de NPO is afgesproken dat beide aanvragen in één advies gecombineerd kunnen worden.

Beëindiging aanbodkanalen

Het verzoek tot stopzetting van het lineaire themakanaal NPO 3 Extra is ingegeven door het veranderde kijkgedrag van met name jongeren. Beëindiging van de omroepportals bnn.nl en vara.nl is het gevolg van de fusie tussen beide zendgemachtigden.

De verschuiving van lineair naar non-lineair doet zich juist voor bij de beoogde doelgroep van NPO3. Het bereik van het lineaire televisieaanbod onder jongeren is relatief klein. Vanaf 2017 fungeert npo3.nl als een centraal platform voor alle content van de publieke omroep die op jongeren is gericht. Daarmee is voorzien in een alternatief voor het televisiekanaal NPO3 Extra.

De raad vindt het voorstel tot beëindiging van NPO3 Extra en bnn.nl en vara.nl voldoende onderbouwd en in lijn met het beleid van de NPO om het aantal aanbodkanalen te beheersen.

NPO Kennis

De raad staat positief tegenover de plannen voor het starten van het educatieve aanbodkanaal NPO Kennis, dat zich richt op volwassen Nederlanders. Het kanaal stelt hen in staat kennis op te doen aan de hand van een educatief media-aanbod. Dit materiaal wordt door een redactie gebundeld, ontsloten en verrijkt. NPO Kennis maakt als platform gebruik van het bestaande media-aanbod en is onafhankelijk van commerciële invloeden.

Concurrentie en reclame

In uw adviesaanvraag vraagt u ons om rekening te houden met een eventuele inbreng van belanghebbenden.

De Vereniging voor Commerciële Omroepen (VCO) heeft ons erop gewezen dat het aanbodkanaal NPO Kennis ook het segment 20-49 jaar omvat en dat juist die leeftijdsgroep van groot belang is voor de commerciële omroepen.

Over deze leeftijdsgroep schrijft de NPO in de begroting 2020: “Wat betreft de tone of voice zal het kanaal zich vooral richten op middelbaar opgeleide Nederlanders tussen de 18 en 40 jaar.” Deze keuze is volgens de NPO vooral gemaakt in het kader van Informeel Leren, waaraan met name behoefte bestaat bij de beschreven doelgroep. Het publieke karakter van NPO Kennis wordt onderstreept in de aanvraag. “Speciale aandacht zal worden besteed aan nieuwe Nederlanders, zoals vluchtelingen en immigranten, met het oog hen via een toegankelijk, educatief aanbod wegwijs te maken in onze samenleving.”

De VCO meent dat NPO Kennis een overlap heeft met bestaande commerciële programma's die een hoofdzakelijk educatief karakter hebben. De VCO verwijst daarbij naar RTL Z. In de stukken van RTL wordt bij RTL Z niet gesproken over educatie. RTL omschrijft RTL Z als volgt: “Met (breaking) nieuws, finance, tech, business en life is RTL Z er voor iedereen die verder wil. Voor nieuwsgierige en ambitieuze mannen en vrouwen die ondernemend in het leven staan. De doelgroep is 25-59 AB1.” En verder zegt RTL: “In juli 2016 is de Brandtracker van RTL Z uitgevoerd onder de doelgroep 25-65 AB1. 84% van deze doelgroep is bekend met RTL Z als zakelijk platform. Ook scoort de zender hoog op de waarden kwalitatief en up-to-date. RTL Z wordt vooral spontaan geassocieerd met zakelijk, beurs, financieel en nieuws.”

De VCO verwacht dat de markteffecten groter zullen zijn als de NPO ook reclame zal uitzenden op NPO Kennis.

De raad vindt de bezwaren van de VCO onvoldoende onderbouwd. Hij kan zich vinden in de inschatting van de NPO dat er geen sprake van verdringing zal zijn. Rekening houdend met het relatief kleine bereik zal de impact op advertentie-inkomsten van marktpartijen naar verwachting gering zijn. Gelet op het feit dat educatie een van de wettelijke taken van de publieke omroep is, is de uitwerking van NPO Kennis nog vrij bescheiden, maar zeer relevant.

Over de inzet van reclame op NPO Kennis wordt in de begroting voor 2020 en de aanvraag voor dit nieuwe kanaal niet expliciet gesproken. Over de financiën zegt de NPO in de aanvraag: “NPO Kennis is gratis toegankelijk voor het publiek [...] NPO Kennis is een aanbodkanaal dat zal worden verspreid via het internet. De inhoud bestaat uit (delen van) programma’s die voor andere aanbodkanalen zijn gemaakt. Het betreft daarom al gefinancierd media-aanbod. Het gebruikte media-aanbod zal in voorkomende gevallen wel (beperkt) worden bewerkt en in een educatieve context worden geplaatst. Bovendien zullen er educatieve lagen aan worden toegevoegd om de educatieve waarden zo goed mogelijk te kunnen ontsluiten richting het publiek. De NPO zal de kosten voor dit aanbodkanaal financieren uit de bestaande middelen en doet geen additionele budgetaanvraag voor NPO Kennis.”

Met de ontwikkeling van lineair naar online en on demand zal opnieuw bezien kunnen worden in hoeverre reclame (via bijvoorbeeld *pre rolls*) een onderdeel is van het businessmodel van NPO Kennis. De raad is principieel voorstander van een reclamevrije publieke omroep, maar heeft in eerdere adviezen al gewezen op de noodzaak van een grondig onderzoek naar de effecten daarvan op bijvoorbeeld de financiële ruimte voor de programmering. Verwezenlijking van de ambitie om te komen tot een volledig reclamevrije omroep is volgens de raad alleen mogelijk als wordt voorzien in een realistisch tijdpad, een duurzame financiële onderbouwing inclusief budgetgarantie en inzet op realisatie van efficiency. De raad is uiteraard beschikbaar om hierover nader te adviseren.

Conclusie

Op grond van bovenstaande overwegingen adviseren wij de minister om in te stemmen met de aanvragen van de NPO.

Met vriendelijke groet,

Marijke van Hees
Voorzitter

Jakob van der Waarden
Directeur